

Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas

KATALIKIŠKA MOKYKLA IR BAŽNYČIA – BENDRUOMENĖ, PARTNERIAI, BENDRAKELEIVIAI?

Vilniaus Versmės katalikiškoje gimnazijoje vasario 28 d. vyko tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija „Katalikiška mokykla šiandieninių ugdymo(si) pokyčių kontekste: geroji patirtis ir iššūkiai“. Siūlome skaityti Vilniaus arkivyskupo G. Grušo pranešimo, skaityto šioje konferencijoje tekstą.

Žvelgiant iš 20-ties metų perspektyvos į katalikišką mokyklą ir Bažnyčią, svarbu grįžti prie ištakų. Katalikiškas švietimas yra nuo pat Bažnyčios pradžios, nes katalikiško švietimo dalis yra Gerosios Naujienos skelbimas. Šiuo atveju remsiuosi II Vatikano Susirinkimo dokumentu „*Gravissimus educationis*“ arba „*Didi auklėjimo svarba*“. Ateinančiais metais sukanka 50 metų nuo šio dokumento paskelbimo. Tame dokumente naujai buvo peržvelgtas krikščioniškas katalikiškas auklėjimas šių dienų Bažnyčios ir pastoracijos perspektyvoje. Verta trumpai pažvelgti į kai kuriuos šio dokumento punktus, kurie nustato katalikiško auklėjimo išeities tašką.

Pirmiausia dokumente primenama, kad visi krikščionys turi teisę į krikščionišką auklėjimą, kuriuo siekiama, kad vis labiau įsisąmonintų gautąją tikėjimo dovaną, išmoktų garbinti Dievą. Matyti, kad krikščioniškas auklėjimas remiasi Apreiškimu ir nukreiptas į teisingą Dievo garbinimą. Katalikiško ugdymo siekis – pagelbėti įsisąmoninant, jog esame Dieve slypinčios vilties liudytojai ir turime padėti „krikščioninti“ pasaulį.

Pabrėžiama, kad pirmieji auklėtojai, ugdytojai yra tėvai. Mūsų visuomenėje tėvų svarba mokyklų atžvilgiu kartais nustumama į antrą eilę, tiek tų pačių tėvų, tiek kartais pačios sistemos. Todėl svarbu grįžti prie šio priminimo, kad pirmi vaikų auklėtojai, pirmi atsakingieji yra tėvai. Krikščioniškoje šeimoje ugdomi vaikai pirmiausia patiria, kas yra žmonių bendruomenė, kas yra Bažnyčia. Per šeimą pamažu jie įsitraukia į pilietinę žmonių šeimą ir į Dievo tautą.

Valstybė taip pat turi pareigą vaikų auklėjime ir ugdyme. Dokumente rašoma: „Valstybė privalo įvairiopa rūpintis jaunimo auklėjimu, saugoti tėvų bei kitų auklėtojų teises ir pareigas bei jiems padėti. Kai kitų bendruomenių pastangos yra nepakankamos, vadovaujantis subsidiarumo principu, imtis auklėjimo darbo, suprantamai atsižvelgiant į tėvų pageidavimus. Be to, kai reikalauja bendroji gerovė, steigti mokyklas ir institutus.“ Čia kalbama apie valstybės pareigą, kurią mes priimame kaip savaimę suprantamą.

Trečioje vietoje dokumente minima Bažnyčia, kaip atsakinga už vaikų auklėjimą. Bažnyčia privalo siekti tokio vaikų auklėjimo, kuris visą jų gyvenimą perskverbtų Kristaus dvasia. Bažnyčia visų pirma tai atlieka per katekezę, tikėjimo ugdymą namuose, parapijoje, mokyklose. Drauge skatina visus, įskaitant jaunimą, įsitraukti į apaštališką veiklą; įgyvendinti savo tikėjimą, jį išreikšti ir į jį gilintis.

Vatikano II Susirinkimas, kalbėdamas apie katalikiškų mokyklų svarbą, pabrėžia, kad tokia mokykla yra „nuolat besirūpinanti, plėtojant intelektines gebas bei brandinant sugebėjimą teisingai spręsti, įvesdinanti į paveldėtą iš praėjusių kartų kultūros lobyną, ugdanti vertybių nuovoką, parengianti profesijai, kurianti bendruomenišką bendravimą tarp skirtingų gabumų ir skirtingos padėties mokinių, puoselėjanti tarpusavio supratimą“. Mokykla yra tarsi centras, kurio veikimas bei pažanga sujungia draugėn šeimas, mokytojus, įvairias kultūrinį, pilietinį bei religinį gyvenimą puoselėjančias organizacijas, pilietinę visuomenę ir visą žmonių bendriją. Tai tik pasaulietinės mokyklos. Tada natūraliai kyla klausimas: kuo skiriasi katalikiškos? II Vatikano dokumentas pabrėžia tą skirtumą šitaip: „Tokia mokykla, ne mažiau už kitas siekia kultūrinių tikslų ir žmogiško jaunuolio ugdymo. Tačiau jai būdinga stengtis kurti evangeline laisvės ir meilės dvasia įkvėptą mokyklos bendruomenės aplinką; padėti jaunuoliams kartu su savo asmenybės tobulinimu ugdyti savyje naują kūrinį, kuriuo per krikštą yra tapę, ir galiausiai visą žmogiškąją kultūrą suderinti su išganyto skelbimu, kad mokinių palengva įgyjamas pasaulio, gyvenimo ir žmogaus pažinimas būtų nušviestas tikėjimu.“ Jeigu manome, kad švietimo iššūkis mokyklai yra didelis, tai pasiklausius, ko yra laukiama iš katalikiškų mokyklų, galima nuleisti rankas. Iššūkiai yra itin dideli.

II Vatikano Susirinkimas aukštai iškelia kartelę mokytojams. Tame pačiame dokumente rašoma: „Mokytojai teatmena, jog nuo jų daugiausia priklausu, ar katalikiškoji mokykla pajėgs įgyvendinti savo sumanymus ir planus. Meilės jungiami tarpusavyje ir su mokiniais, kupini apaštališkosios dvasios savo gyvenimu ir mokymu teliudija vienintelį Mokytoją Kristų. Tesistengia skatinti asmeninę pačių mokinių veiklą, o jiems baigus mokyklą, ir toliau tepadede patarimais draugyste ir net įsteigtomis specialiomis draugijomis, pasižyminčiomis tikra Bažnyčios dvasia“. Galiu užtikrinti, kad II Vatikano Susirinkimo tekstai apie pašvęstąjį gyvenimą, kunigų ir vyskupų gyvenimą yra ne mažiau reiklūs. Tai yra idealas, į kurį esame šaukiami ir kuris reikalauja visų mūsų pastangų.

Šiandien, po II Vatikano Susirinkimo, išleistame Kanonų teisės kodekse katalikiškas švietimas yra įtrauktas į Bažnyčios švietimo tarnystės pareigas ir, kaip pats dokumentas įvardija, tai numatoma, kaip tamprus bendradarbiavimas tarp tėvų, bažnytinės visuomenės ir mokyklos bendruomenės. Visų bendras siekis yra ugdyti žmogų – Kristaus įvaizdį. Pirmiausia turime ugdyti save pačius, kurie dalyvaujame tame ugdyme, kad galėtume tuo keliu vesti kitus. Tačiau, kaip minėjau pradžioje, kas buvo prieš dvidešimt metų ir kas yra šiandien, yra pasikeitę, dar daugiau pasikeitę, kas buvo prieš penkiasdešimt metų, kai šitas dokumentas buvo parašytas.

Noriu išskirti keturis iššūkius, su kuriais mes susiduriame asmeniškai ir kurie yra iššūkiai katalikiškoms mokykloms. Jau ne pirmą šimtmetį pasaulis specializuojasi: gausėja profesijų, specifinio išmanymo reikalaujančių sričių. Pastaruoju metu yra įvykęs skirtingų gyvenimo sričių atskyrimas, dėl kurio prarandamas žmogaus vientisumas. Mes visi skatinami tapti tam tikros srities specialistais. Kalbame, kad gyvas tikėjimas persmelkia gyvenimą, kad tikras krikščionis visur yra krikščionis, sprendžia ir elgiasi kaip krikščionis. Tačiau šiandieninis pasaulis perša visai kitokį įvaizdį: tikėjimo dalykai turėtų likti Bažnyčioje, šventoriuje, o už jo galioja pasaulietinės, profesinės, verslo ar kokios kitokios gairės ir normos. Tas pats vyksta ir mokykloje. Pagal švietimo koncepciją, mokykla rengia turiningam gyvenimui, pratęsdama tėvų suteiktą auklėjimą ir šeimoje įgytas žinias. Atskirų dalykų integracija ir suderinimas yra siekis, kuris keliamas

mokytojams. O kaip viskas atrodo praktikoje? Mokiniai dažnai įsitikinę, kad mokykloje mokomų dalykų jiems nereikės, nes taip galvoja jų tėvai ir taip jiems kalba žiniasklaida. Mokytojai atsiduria nepavydėtinoje padėtyje. Kai žiūrime ne į programas, bet į tikrovę, tėvų norus, iškilusias elgesio problemas, tėvai ir mokykla rodo pirštu vienas į kitą, klausdami, kurie čia tinkamai neauklėjo. Stengiamasi kuo greičiau pasidalinti atsakomybėmis, o ne veikti išvien. Tuomet tikslu tampa ne geriausias rezultatas, o toks santykių sureguliuojimas, kad, iškilus problemai, būtų lengviau nustatyti kaltininką. Bėda ta, kad žmogaus ugdymas, ypač dorinis ugdymas, apima „nuo mašinos draudimo iki žalos atlyginimo po avarijos“. Iš tiesų katalikiškos mokyklos samprata vientisai suaudžia ne tik atskiras švietimo dalis, atskiras disciplinas, bet ir visą bendruomenę: tėvus, vaikus ir mokytojus. Ir to reikalauja iš mūsų.

Antrasis iššūkis, kurį šiandien mums meta, tai abejonės samprata. Nėra prieštaraujančių, kad dabartiniam jaunuoliui reikalingas kritinis mąstymas ir kad mokykla turi šį gebėjimą ugdyti. Patirtis, kurią vyresnioji karta atsinešė iš totalitarinės sistemos, verčia atsargiai žvelgti į vieną tiesą, vienintelį paaiškinimą. Juk tokie aiškinimai buvo peršami su ideologijos lazda, o gudresnius mokė abejoti bet kuo, kas yra vadovėliuose. Savo ruožtu Bažnyčia šiandien ragina abejoti tuo, ką pasaulis visa gerkle vadina „savaiame suprantamais dalykais“, vadinamuoju „prietarų atsakymu“. Bažnyčia ragina nepriimti akiai tų, esą „kiekvienam išsilavinusiam, pažangiam žmogui privalomų“ dalykų, tolerancijos ir įvairiausių, kaskart naujai išrandamų teisių ir principų. Kitaip sakant, priešintis tam, ką popiežius Benediktas XVI yra pavadinęs „reliatyvizmo diktatūra“. Bažnyčia siekia sukelti abejonę įsigalėjusiai „abejonių sistemai“. Tačiau, norint kažkuo suabejoti, reiškia kažkuo tikėti, reiškia turėti abejonės pagrindą ir kritinio vertinimo atskaitos taškus. Antraip abejojimas ir kritika pavirsta nevaisingu abejojimu dėl visko, nihilizmu, kuris trukdo matyti perspektyvą. Kritinis mąstymas neįmanomas be aiškios pasaulio vizijos, vertybinių gairių, tiesos ir melo skyrimo. Mokyklai nelengva išlaikyti pusiausvyrą tarp šių dalykų. Tikėjimo srityje turi būti aiškiai atskirti reliatyvumui nepasiduodantys klausimai. Tačiau egzistuoja plati svarstymo, lankstumo erdvė, idant kokia nors išorės detalė neužgožtų paties turinio. Tai nėra lengva.

Trečias iššūkis, kurį matome, yra vis gilėjanti priešprieša tarp susimąstymo, tylos, susikaupimo ir veiklumo, veržlumo, konkuravimo. Mokykloje reikia skatinti sėkmę, siekimus, karjeros viziją, bet kartu pavojinga pasiduoti pasaulio tempui ir nepastebėti būtiniausių dalykų, kito žmogaus, kuris išgyvena vidinį gyvenimą ir vidinius iššūkius. Tą pagundą matome, kai ateiname į seminariją arba į noviciatą. Mūsų pasaulis nebepaliko vietos tylai ir susikaupimui. Dauguma žmonių dabar pajuto šį trūkumą, todėl rekolekcijų namai prisipildo. Švietimo sistemai yra iššūkis surasti vietos mąstymui, susikaupimui ir tylai, nes egzaminai, programos reikalauja darbo ir pastangų. Atodūsiui, kuris leidžia išgirsti Dievo balsą, kartais nerandama laiko.

Ketvirtoji sritis, panaši į gebėjimą kovoti su reliatyvizmo diktatūra, yra besiveržiantis pasaulis į mūsų vidinį ir šeimos gyvenimą. Atsakingi tėvai dažnai yra susirūpinę dėl poveikio, kurį jų vaikams daro aplinka. Šiandien ta įtaka ateina tiesiai į vaiko kambarį, ne tik per pasyviai žiūrimą televiziją ar kitas visuomenės informavimo priemones, bet ir aktyviai – socialinių tinklų, mobilaus telefono forma ir, kas be ko, internetu. Kita vertus, visi supranta, kad net, išlaikius vaiką uždaroj, saugioj erdvėj, lyg šiltnamyje, jis anksčiau ar vėliau išeis į atvirą, vėjuotą pasaulį ir turės mokėti jame gyventi. O tam, ką susitiks blogo, turės sugebėti pasipriešinti. Todėl katalikiška

mokykla, kaip ir sąmoninga šeima, negali būti slėptuvė nuo minėtų iššūkių, bet vieta, kur mokomasi juos priimti ir atremti, t. y. kur jie suvokiami, aptariami ir drauge su mokiniais ieškoma išeičių ir tvirtybės argumentų. Vienintelis katalikiškos mokyklos privalumas šiuo atveju yra tikėjimas, kad Dievas mus veda ir mus gelbsti. Popiežius, kalbėdamas Katalikiško švietimo ir auklėjimo kongregacijos susitikime, skatino visus ugdytojus eiti į dialogą su šiandieniu pasauliu. Mes tai matome visose srityse: jis skatina visą Bažnyčią ne užsidaryti savyje, bet eiti į pasaulį, kalbėti, gyventi ir tokiu būdu dalintis Gerąja Naujiena. Ne mažiau kunigams ir vienuolėms, kiekvienam pasauliečiui reikia būti pasiruošusiems ir gebantiems dalyvauti tame dialoge. Tam iš tiesų reikia pasirengimo. Jei norime pamatyti, kaip katalikiška mokykla sugebės atremti šiuos iššūkius, turime pažvelgti į esmę, esminius katalikiškos mokyklos ir katalikiško ugdymo bruožus.

Amerikos katalikų mokyklų mokytojai, pedagogai sudarė devynių pagrindinių bruožų, kuriais išskiria katalikiška mokykla, sąrašą. Jį surinko iš Bažnyčios dokumentų, popiežių, vyskupų pasisakymų. Manau, kad pagal šiuos devynis bruožus mes galime atlikti katalikiškos mokyklos „sąžinės sąskaitą“.

Pirmas bruožas, kuris išskiria katalikišką mokyklą, tai, kad Jėzaus Kristaus Asmuo yra visa ko centre. Ar iš tikrųjų mūsų mokykloje Jėzaus Kristaus Asmuo yra visa ko centre? Jeigu neperduodame santykio su Jėzumi, kaip su Asmeniu, o perduodame tik katalikišką tradiciją, mes darome meškos paslaugą. Mes užprogramuojame kliūtį tarp mokinių, kuriuos auklėjame, ir jų visiško tikėjimo įgyvendinimo. Būti kataliku – nėra tik sekti visas katalikiškas taisykles. Kaip dažnai primenu, būti kataliku nereiškia būti geru žmogumi. Tai yra pasekmė. Būti kataliku reiškia turėti gyvą santykį su Jėzumi Kristumi ir iš to seka visa kita. Todėl pats pagrindinis katalikiškos mokyklos principas yra, kad Jėzaus Kristaus Asmuo turi būti centre viso, ką mes darome.

Antras bruožas: katalikiška mokykla dalyvauja Bažnyčios evangelizacinėje misijoje. Katalikiška mokykla nėra pati sau, ji yra dalis Bažnyčios misijos, kaip ir kiekvienas vienuolynas turi savo charizmą ir misiją, taip ir katalikiška mokykla siekia perduoti Gerąją Naujieną pirmiausia savo ugdymo programoje, paskui – per jos įgyvendinimą, per pačių mokinių ir mokytojų veiklumą tai atspindėti visuomenėje.

Trečias katalikiškos mokyklos aspektas yra jos pažangumas¹. Mes labai lengvai praleidžiame pro ausis Jėzaus mokymą: „Būkite tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas“. Katalikiškos mokyklos vien todėl, kad jos yra katalikiškos, turėtų būti geresnės už kitas ne tik savo katalikybėje, bet savo gamtos moksluose, menuose. Ką darome, darome dėl Kristaus ir dėl Kristaus karalystės ir tai reikalauja visų mūsų jėgų.

1

¹ Excellence (angl.) – dažnai vartojamas apibūdinimas katalikiškame mokyme, kuris suprantamas kaip pažangos, tobulėjimo siekis. Pavyzdžiui, jėzuitiška ugdymo tradicija tai apibūdina „magis“ žodžiu (liet. - „daugiau“), t.y. principu, kuris skatina siekti tobulėjimo.

Katalikiškos mokyklos **ketvirtas** bruožas yra tai, kad jos yra pasiryžusios visapusiškai šviesti jaunuolius. Jis nurodo sričių integraciją, kad istorija nuo meno, nuo religijos yra neatskiriama. Visa sudaro vientisą žmogų, todėl programos yra integruotos.

Penktas bruožas teigia, kad jų programos yra persmelktos katalikiška pasaulėžiūra. Viskas, ką mokom, ką darom, visas mūsų bendravimas ateina iš krikščioniškos perspektyvos. Žmogaus orumas kyla iš to, kad Dievas mus sukūrė pagal savo paveikslą, ir visas mūsų bendravimas tarpusavyje tuo yra paremtas.

Šeštas bruožas katalikiškoje mokykloje yra evangelinis liudijimas. Tai iššūkis mokyklos mokytojams. Mokytojas, ateinantis į klasę, yra atspindys vienintelio Mokytojo, kuris gali būti katalikiškoje mokykloje – Jėzaus Kristaus. Tai yra mokytojo pavyzdys, kurio tikslas yra, kad mokiniai atpažintų mokytojuje tuos bruožus. Evangelijos liudijimas neapsiriboja tik mokytojais, jis turi būti gyvas ir tarp mokinių. Turėti krikščionybės suvokimą, kad savo gyvenimu liudiju Jėzų Kristų ir mano visuose santykiuose Jis turi būti matomas.

Iš to išplaukia **septintas** bruožas, kad katalikiška mokykla pasižymi bendryste ir bendruomene. Tai yra gyva bendruomenė, kurioje mes, kaip krikščionys, dalinamės ne tik savo laiku, bet savo gyvenimu, skausmais ir džiaugsmiais, siekiais ir sunkumais, tokia bendrystė turi būti ugdoma. Kaip šeimoje vaikai išmoksta bendrauti vieni su kitais tėvų dėka, taip mokykloje ta pati užduotis yra tęsiama.

Aštuntas bruožas gali skambėti netikėtai: katalikiška mokykla turi būti prieinama visiems mokiniams. Katalikiška mokykla nėra katalikiškas getas, kur katalikai užsidaro tarp savų. Toli gražu ne visi mokiniai yra katalikai. Tada tarpusavio liudijimas pasidaro dar didesnis iššūkis. Gal geriausiai žinomas pavyzdys tokio liudijimo ne tarp katalikų, nors ir ne mokykloje, tai Motina Teresė, kuri savo tikėjimu sugebėjo mylėti visus ir jos meilėje pasirodė kitiems Kristus, Kristaus meilė.

Devintas bruožas paaiškina, kodėl aš stoviu prieš jus: katalikiška mokykla turi būti įsteigta vyskupo autoritetu. Tai yra dalis Katalikų Bažnyčios ir vietos vyskupas yra to garantas. Amerikos universitetuose praėjusiais dešimtmečiais, po II Vatikano Susirinkimo, katalikiški universitetai, nenorėdami primesti savo tikėjimo kitiems ir norėdami turėti „akademinę sėkmę“, ėmė prarasti savo katalikišką tapatybę. Kartą vietos vyskupas atėjo į universitetą, save vadinančiu katalikišku, ir kreipėsi tokiais žodžiais: „Jūs sakote, kad jūs esate katalikiškas universitetas. Aš esu šios vietos vyskupas. Kur jūs matote mane savo universiteto schemeje?“ Deja, to universiteto rektorius nieko negalėjo atsakyti. Tad katalikiška mokykla turi būti katalikiška. Katalikiškumo liudijimą, kaip Bažnyčia dalyvauja mokykloje, mes dažnai įsivaizduojame įvairiai. Bažnyčia mokykloj veikia per kiekvieną Bažnyčios narį: mokytoją, tėvą, vaiką ar jaunuolį; per kiekvieną, kuris savo gyvenimu ir savo pareigų vykdymu liudija krikščionišką meilę su džiaugsmu, taip pat su nuolankumu ir atlaidumu, kurie yra glaudžiai susieti su teisingumu. Tai yra Šventosios Dvasios veikimas tarp mūsų, kuris pažymi, kad tai katalikiška mokykla. Ypatinę liudijimo vietą turi vienuolės ir kapelionas. Tai yra proga pamatyti Bažnyčią atstovaujančius asmenis ne per televiziją ir ne iš tolo. Ir tas tiesioginis bendravimas, palydėjimas irgi yra esminė katalikiškumo dalis. Matau čia kitų katalikiškų mokyklų mokytojus, direktorių. Šita kelionė yra bendra Kristaus liudijimo kelionė.

Tai, ką kalbu šiandien, gali atrodyti labai teoriška, beveik svajonė, bet esu patyręs, kad tai yra įmanoma. Prieš kurį laiką pasidalinau su katalikiškų mokyklų direktoriais patirtimi, kurią įgijau katalikiškame Stubenvilio universitete, kuriame studijavau vienerius metus. Ten patekau į tikrą katalikišką terpę, kurioje visas gyvenimas buvo statomas ant tikėjimo ir bendravimo. Tuos metus mačiau, kaip studentai savo noru, neverčiami meldėsi prieš sporto rungtynes ir po jų, pirmiausia atskiromis komandomis, po to visi kartu. O dėstytojams reikėjo versti mokinius mokyti ne dėl tingėjimo, bet todėl, kad jie daug laiko praleisdavo koplyčioje, adoracijoje. Tarpusavyje buvo tokia bendrystė, kad kartą atėjęs iš šalies žmogus nesuprato, kas darosi: visi su juo sveikinasi, visi šypsosi, visi iš tikrųjų draugiškai jį priima, neiškentęs po dviejų savaitių pastvėrė kažką už skvernų ir sako: „Pasakykit man dabar teisybę, ar čia yra kažkoks konkursas, ar jūs laimėsite dviratį, ar kokią nors kitą premiją, jei būsite labai mandagūs ir malonūs visiems?“ Nesame prie to pripratę ir mums atrodo, kad tai nėra įmanoma. Iššūkis yra sukurti tokią bendruomenę, tokią aplinką, kurioje Kristus yra gyvas ir Jis yra mūsų visų bendravimo centras. Jei tą padarysime, mes iš tikrųjų pasieksime, kad katalikiška mokykla suformuotų tokius katalikus, tokius žmones, kurie iš tiesų bus pažangesni už kitus, tobulesni atleidimu, meile, mokslu ir kitais talentais.

Noriu jums iškelti paskutinį iššūkį, pagal kurį galima vertinti, kaip mums sekėsi per tuos dvidešimt metų ir kaip seksis ateityje: žmogus, kuris yra patyręs tokią aplinką ir patiria gyvą santykį su Kristumi, atranda savo pašaukimą. Pašaukimas gali būti įvairus, bet esu įsitikinęs, kad Kristus daug ką kviečia į artimesnį sekimą. Manau, kad visi tie iššūkiai, kuriuos minėjau, dažnai mus taip apakina, kad neišgirstame ir nematome Dievo kvietimo. Todėl noriu mesti iššūkį tiek „Versmei“, tiek kitoms katalikiškoms mokykloms: matuokit savo sėkmę – ir ne tik ją – pagal pašaukimų skaičių, pagal tai, kiek žmonės įsimyli Jėzų Kristų ir yra pasirengę Juo sekti. Tai gali būti ir kunigystė, ir vienuoliškas gyvenimas, tai gali būti šeimos gyvenimas. Tebūna tai mūsų matas: ar Jėzus Kristus tikrai yra mūsų katalikiškų mokyklų centre.